

FRA ARKIVERNE:

Da bomben sprang i Slotsgade

Ved Kristian Nordestgaard, omviser, Randers Kunstmuseum

J.V. Martin fotograferet i lejligheden på Slotsgade efter bomben er sprunget. Fotografi: Peter Borup Laursen

En stor del af værkerne i kunstmuseets samling har en spændende historie, men det absolutte fåtal har så megen dramatik i bagagen som J.V. Martins (1930-93) *Nordamerika 48 timer efter den 3. verdenskrigs udbrud* fra 1970. Maleriet har forbindelse til både en engelsk spionskandale og et mislykket bombeattentat – og så er det endda en kopi!

Historien starter seks år før, i 1963 i det odenseanske galleri EXI. Her har Situationistisk Internationale stabled en såkaldt kollektiv manifestation ved navn *Destruktion af RSG-6* på benene. J.V. Martin deltog i "manifestationen" med hele tolv værker, heraf syv kaldet termonukleære kartografier – altså billeder af verden som den ville se ud efter en global atomkrig.

Her er det måske på sin plads med en kort præsentation af Situationistisk Internationale. Bevægelsen – hvis det er rimeligt at kalde

situationismen en bevægelse, og det er det nok ikke – kan overordnet set betegnes som en videreudvikling af dadaismen, der i starten af århundredet havde skabt betydelig forure ved at skrive vrøvlgedigte og udstille banale hverdagsting som kunst. Situationisterne kunne se styrken i de tidligere avantgardebevægelser, men kunne også se deres store problem: at de i løbet af kort tid var blevet indlemmet i det gode selskab som blot endnu en æstetisk facit i dét kapitalistiske samfund, situationisterne ønskede at bekæmpe eller i det mindste give kamp til stregen. Derfor udviklede man ideen om antikunst, værker der brød med enhver traditionel æstetik og som man ikke kunne forestille sig over nogen direktørs sofabord. Randrusianske J.V. Martin var fra 1962 og frem den bærende danske figur blandt situationisterne.

Blandt de antikunstneriske værker var netop *Nordamerika ...*, der fremstillede kontinentets silhuet ved hjælp af løbende pangfarver og gammelt legetøj. Manifestationen i Odense, der vel kan kaldes situationisternes svar på en gængs udstilling, havde navn efter den hemmelige engelske regeringsbunker – *Regional Seat of Government* – som den (i øvrigt aldrig afslørede) spiongruppe *Spies for Peace* kort inden havde afsløret i pamfletten *Danger! Official Secret*.

Manifestationen (der blandt andet gav mulighed for at skyde på fotos af samfundets spidser, herunder John F. Kennedy, en aktivitet der nok har givet deltagerne en mærkelig smag i munden året efter) endte som så meget andet med situationistisk islæt ret hurtigt i en mere eller mindre planlagt skandale, og J.V. Martin tog derfor *Nordamerika ...* med hjem til Randers.

Så vidt, så godt. Men hvorfor skulle maleriet sprænges i luften? Det skulle det heller

ikke, det var blot så uheldigt at opholde sig i J.V. Martins lejlighed på Slotsgade 16 den 18. marts 1965. Her havde Martin et par demonstranter boende i forbindelse med den stort anlagte NATO-øvelse, der skulle løbe af stablen dagen efter. En af disse demonstranter havde medbragt en bombe, der ved et uheld gik af i det atelier, Martin havde indrettet i lejligheden. Ingen kom til skade, men lejligheden brændte ned og bragt rungede i både danske og udenlandske aviser den kommende uge; det er sandsynligvis første og eneste gang, New York Times har skrevet om en begivenhed i Slotsgade. De nærmere omstændigheder omkring bomben affødte en del spekulation, men det virker om ikke andet usandsynligt at J.V. Martin skulle have vidst noget om den: hans kamp mod autoriteterne foregik med mere elegante midler end som så.

Fem år senere, i 1970, fremstillede Martin en kopi af billedet og afleverede det på Silkeborg Kunstmuseum (i dag Museum Jorn) i håb om at få det indlemmet i deres samling. Det ønskede museets daværende leder ikke. I dag er Martins værk derfor deponeret på Randers Kunstmuseum. Dette var historien om bomben i Slotsgade og om *Nordamerika 48 timer efter den 3. verdenskrigs udbrud*.

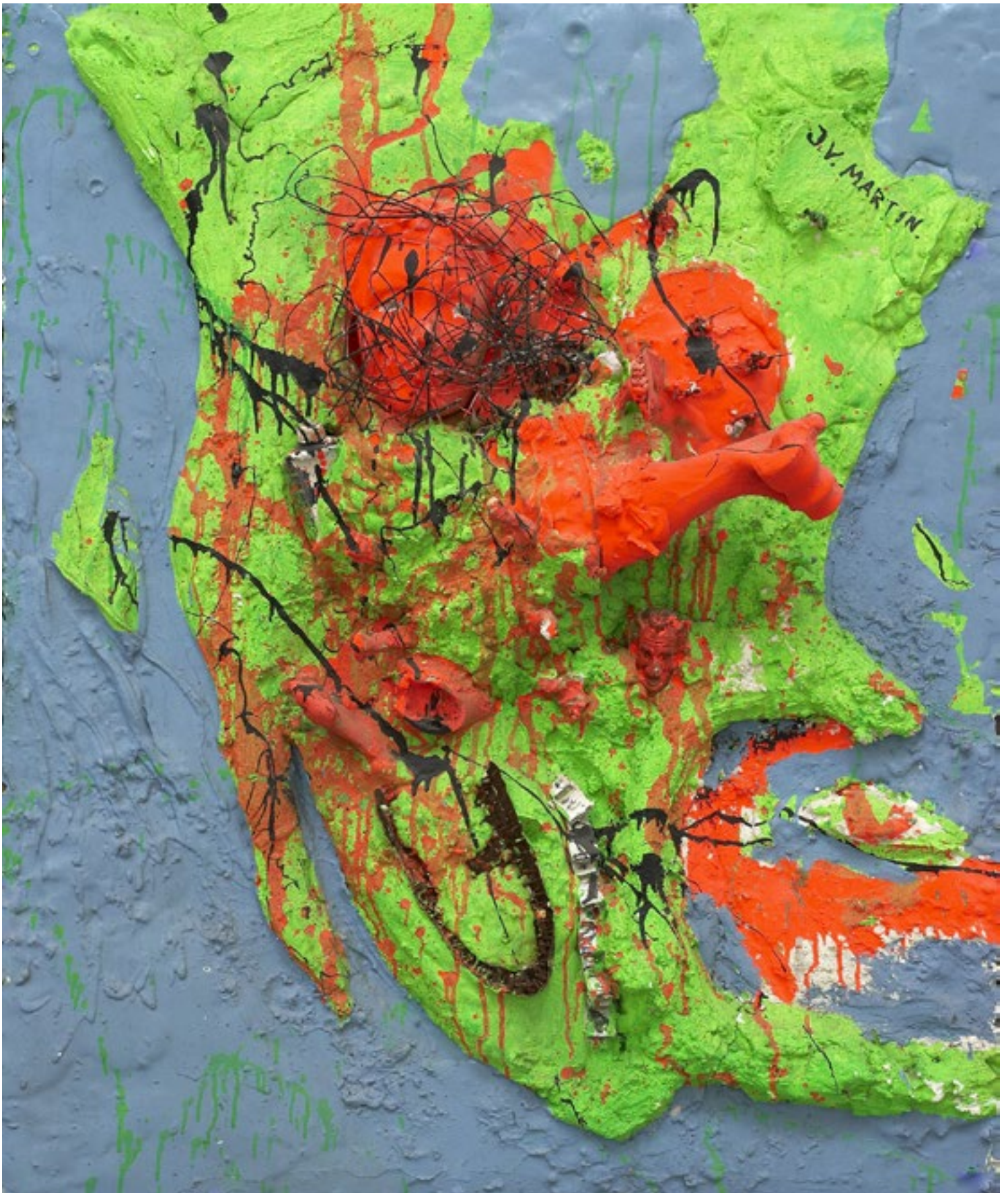
Notits fra *The New York Times*, March 19, 1965

Protesting Dane's Flat Burned
RANDERS, Denmark. March 18 (Reuters)—Two Molotov cocktail firebombs caused extensive damage tonight to the apartment of one of the organizers of yesterday's anti-German demonstrations here. No one was seriously hurt. The demonstrators were protesting against the inclusion of West German troops in a North Atlantic Treaty Organization exercise here.

The New York Times
Published: March 19, 1965
The New York Times

Hvis nogen skulle have fået appetit på J.V. Martins liv og værk kan de eventuelt købe kataloget fra den retrospektive udstilling *J.V. Martin* (2007) i museets butik.

J. V. Martin: Nordamerika 48 timer efter den 3. verdenskrigs udbrud, 1970. Mixed media, 80 x 120 cm. Deponeret på Randers Kunstmuseum